

PHILIP ROTH

19 Mart 1933'te New Jersey'nin Newark kentinde doğdu. Bucknell Üniversitesi'ni bitirdikten sonra Chicago Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrenimi gördü. Ardından Chicago'da İngiliz edebiyatı, Iowa ve Princeton üniversitelerinde yaratıcı yazarlık dersleri verdi. 1959'da, altı öyküsünü bir araya getirdiği ilk kitabı *Goodbye Columbus* yayımlandı (*Kucak Dolusu*, çev.: Ülkü Tamer, Sander Yayınları, 1971). ABD'li Yahudilerin yaşamını son derece kişisel, keskin ve ironik bir dille tasvir ettiği bu kitapla Roth, 1960'ta Ulusal Kitap Ödülü'nü aldı. Ardından iki roman yazdı: 1962 tarihli *Letting Go* (*Libby*, çev.: Seçkin Selvi, Sander Yayınları, 1973) ve 1967'de yayımlanan *When She Was Good*. Şöhret ise 1969'da, ABD'nin nezih edebiyat çevrelerini karıştıran *Portnoy's Complaint* (*Portnoy'un Feryadı*, çev.: Özden Arıkan, Ayrıntı Yayınları, 1999) ile geldi. Bilinç akışı tekniğinde eşsiz bir monolog olarak nitelenen bu eser, çağdaş Amerikan edebiyatının en komik, en unutulmaz karakterlerinden birini yaratıyordu. 1972'de Ernest Lehman tarafından aynı adla sinemaya uyarlanan *Portnoy*'dan sonraki kitaplarında Roth, hep değişik anlatım teknikleri denedi, her seferinde değişik konulara el attı, ama ana temalarından ya da "takıntıları"ndan hiç uzaklaşmadı: Yahudi olmak, erkek olmak, bir ananın oğlu olmak, aydın olmak; ve bütün bunlardan doğan her türlü marazilikle uğraşmaya devam etti.

The Breast'le (1972) Kafka'ya bir nazire yazdı; ancak onun kahramanı, hamamböceğine değil dev bir memeye dönüşüyordu (*Meme*, çev.: Seçkin Selvi, Sander Yayınları, tarihsiz); *Portnoy*'u hatırlatan *My Life As a Man* ile başladığı Zuckerman serisinde (*The Ghost Writer*, *Zuckerman Unbound*, *The Anatomy Lesson*) "erkeklik" meseleleri ile uğraşmaya devam etti ve serinin son kitabı olan *The Counterlife* ile 1987 Ulusal Kitap Eleştirmenleri Çevresi Ödülü'nü aldı. Çoğu romanı otobiyografik nitelik taşıyan Roth, 1988'de *The Facts* ile bu kez "adı konmuş" bir otobiyografi kaleme aldı; minimalist bir kitap olarak nitelenen *Deception*'da (1990; *Aldatma*, çev.: Didem Hızkan, Ayrıntı Yayınları, 2001) "aldatma" konusunu, rahatsız edici olmaktan sakınmayarak, acımasız bir içtenlikle işledi. 1991'de Ulusal Kitap Eleştirmenleri Çevresi Ödülü'nü ona bir kez daha kazandıran *Patrimony*'de, aile mirası olan kültür ile bireyin kendi entelektüel gelişimi içinde yöneldiği kültür arasındaki çatışmayı, son derece dokunaklı bir dille inceledi ve Adam Phillips'ın deyişiyle, "kendini seçtiği babalarının, Freud ile Kafka'nın uğruna reddetmiş olduğu babasıyla barıştı". 1993'te Pen tarafından Faulkner Ödülü'ne değer görülen ve *Time* dergisince yılın En İyi Amerikan Romanı seçilen *Operation Shylock*'ta, Yahudileri İsrail sürgününden kurtarıp Avrupa'ya geri dönmelerini sağlamaya kalktı. Vietnam sonrası dönemi anlattığı *American Pastoral* (1997) ile 1998'de Pulitzer Ödülü'nü aldı.

Son derece üretken bir yazar olan Roth, yirmi üçüncü kitabı *I Married a Communist*'te (1998; *Bir Komünistle Evlendim*, çev.: Orhan Yılmaz, Ayrıntı Yayınları, 2004) yine Amerikan yaşamının trajik bir kesitini, yine o keskin mizahıyla ele alarak McCarthy dönemini sorguladı. Birbirinin muhbiri durumuna düşen bir karı kocanın hikâyesini, Zuckerman serisinin kahramanının gençlik yıllarına yerleştirerek Nathan Zuckerman'ın gözüyle anlattı. *American Pastoral*'le başlayıp, *Bir Komünistle Evlendim*'le devam eden üçlemeyi tamamlayan *The Human Stain* 2001 yılında yayımlandı. Saygın bir edebiyat profesörünün ırkçılık suçlamasıyla istifaya zorlandığı bu romanda, Roth yirminci yüzyılın ikinci yarısında Amerika'nın ruh halıyla ilgili derin soruşturmasını sürdürdü. *Bir Komünistle Evlendim*'in ardından üçlemenin diğer iki kitabı *American Pastoral* ile *The Human Stain*'in yanı sıra *Operation Shylock* da Ayrıntı Yayınları'nın yayın programına alınmıştır. Roth'un, büyük bölümü kitaplaştırılmamış olan çok sayıda öyküsü, deneme ve eleştiri yazıları da bulunuyor.

Ayrıntı: 443
Edebiyat dizisi: 132

Bir Komünistle Evlendim
Philip Roth

İngilizceden çeviren
Orhan Yılmaz

Yayıma hazırlayan
Fulya Atatuğ

Kitabın özgün adı
I Married a Communist

Jonathan Cape/1998
basımından çevrilmiştir.

© 1998 Philip Roth

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak illüstrasyonu
Sevinç Altan

Kapak düzeni
Arslan Kahraman

Düzeltili
Mehmet Celep

Baskı ve cilt
Sena Ofset (0 212) 613 38 46

Birinci basım 2004
Baskı adedi 2000

ISBN 975-539-305-6

AYRINTI YAYINLARI

Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No: 3 Cağaloğlu - İstanbul

Tel.: (0 212) 512 15 00 Faks: (0 212) 512 15 11

www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

Philip Roth
Bir Komünistle
Evlendim

E D E B İ Y A T D İ Z İ S İ

GÜLÜNESİ AŞKLI/Milan Kundera ✦ KALECİNİN PENALTI ANINDAKİ ENĐİŞESİ/Peter Handke ✦ YÜZBAŞI VE KADINLAR TABURU/Mario Vargas Llosa ✦ BİZ/Yevgeni Zamyatin ✦ KESİK BİR BAŞ/Iris Murdoch ✦ YENİ TANRILAR/Alberto Vasquez-Figueroa ✦ İNFAZA ÇAĞRI/Vladimir Nabokov ✦ EVET AMA, BİR LOKOMOTİF BUNU YAPABİLİR Mİ BAKALIM?/Woody Allen ✦ ÇALI HOROZU/Michel Tournier ✦ BANYO/Jean-Philippe Toussaint ✦ BALKON/Jean Genet ✦ GÜNEŞ İMPARATORLUĞU/J.G. Ballard ✦ BEYAZ ZENCİLER/Ingvar Ambjörnson ✦ SİYAH MADONNA/Doris Lessing ✦ KAPANDA ÜÇ KAPLAN/G. Cabrera Infante ✦ ZAMANIN KIYISINDAKİ KADIN/Marge Piercy ✦ ANARŞİNİN KISA YAZI/Hans Magnus Enzensberger ✦ FOTOĞRAF MAKİNESİ/Jean-Philippe Toussaint ✦ GÜLÜN GÜNLÜĞÜ/Ursula K. LeGuin ✦ HOTEL DU LAC/Anita Brookner ✦ AZİZLER ve ÂLİMLER/Terry Eagleton ✦ VEDA YEMEĞİ/Michel Tournier ✦ ORLANDO/Virginia Woolf ✦ UTANÇ BİTİ/Anja Meulenbelt ✦ YAKIN GELECEĞİN MITOSLARI/J. G. Ballard ✦ KARANLIĞIN SOL ELİ/Ursula K. LeGuin ✦ AĞ/Iris Murdoch ✦ WATT/Samuel Beckett ✦ EKOTOPYA/Ernest Callenbach ✦ GECEYİ ANLAT BANA/Djuna Barnes ✦ İNSAN POSTUNA BÜRÜNMÜŞ KÖPEK/Ingvar Ambjörnson ✦ CUMA/Michel Tournier ✦ AFRODİT'İN BAŞKALDIRISI/Lawrence Durrell ✦ GÜNDELİK MUTLULUĞA ALIŞMA/Anja Meulenbelt ✦ MURPHY/Samuel Beckett ✦ MASAL MASAL İÇİNDE/Khimaira/John Barth ✦ ZEN VE MOTOSİKLET BAKIM SANATI/Robert M. Pirsig ✦ PARFÜMÜN DANSI/Tom Robbins ✦ SINIRSIZ RÜYALAR DİYARII/J. G. Ballard ✦ FRANSIZ TEĞMENİN KADINI/John Fowles ✦ BEYAZ OTEL/D.M. Thomas ✦ MYRA/Gore Vidal ✦ DALGALAR/Virginia Woolf ✦ ATLANTİK ÖTESİ/Witold Gombrowicz ✦ HAYRANLIK/Anja Meulenbelt ✦ FERDYDURKE/Witold Gombrowicz ✦ MELEKLER ZAMANI/Iris Murdoch ✦ PAULINA 1880/Pierre Jean Jouve ✦ EŞEKARISI FABRİKASI/Iain Banks ✦ ROCK LANETİ/Iain Banks ✦ KAYIP ZAMAN/Anja Meulenbelt ✦ SENİ İÇİME GÖMDÜ/Andrew Jolly ✦ BAŞTAN ÇIKARICININ GÜNLÜĞÜ/Sören Kierkegaard ✦ KONFİDENZ/Ariel Dorfman ✦ ALTIN DAMLA/Michel Tournier ✦ BİR GARİP VAKA: MATMAZEL P./Brian O'Doherty ✦ NIETZSCHE AĞLADIĞINDA/Irvin D. Yalom ✦ KIZILAĞAÇLAR KRALI/Michel Tournier ✦ ALEDE BİR ÖLÜM/James Agee ✦ KUTSAL BÖLGE/Carlos Fuentes ✦ KALPSİZ AMANDA/Jurek Becker ✦ 62-Maket Seti/Julio Cortázar ✦ ÇARPIŞMA/J.G. Ballard ✦ ÜÇLEME-Molloy-Malone Ölüyor-Adlandırılmayan/Samuel Beckett ✦ DUR BİR MOLA VER/Tom Robbins ✦ HIRSIZIN GÜNLÜĞÜ/Jean Genet ✦ KÜÇÜK DEĞİŞİMLER/Marge Piercy ✦ LILA/Robert M. Pirsig ✦ ERGİNLİK YAŞI/Michel Leiris ✦ AŞKSİZ İLİŞKİLER/Samuel Beckett ✦ ESİRGEYEN GÖKYÜZÜ/Paul Bowles ✦ YALANCI JAKOB/Jurek Becker ✦ DİVAN/Irvin D. Yalom ✦ PORNOGRAFI/Witold Gombrowicz ✦ MERCIER İLE CAMIER/Samuel Beckett ✦ BİR ERKEĞE NASIL TECAVÜZ EDİLİR?/Märta Tikkanen ✦ /BENDE-NİZ VE MARCO POLO/Paul Griffiths ✦ DOĞMAMIŞ KRİSTOF/Carlos Fuentes ✦ RÜYA SAKINLERI/Iris Murdoch ✦ HIÇ İÇİN METİNLER ve Uzun Öyküler/Samuel Beckett ✦ DUYGU YOLCULUĞU/Laurence Sterne ✦ BETTY BLUE/Philippe Djian ✦ AĞAÇKAKAN/Tom Robbins ✦ ANARŞİST/Tristan Hawkins ✦ BAKAKAİ/Witold Gombrowicz ✦ PORTNOY'UN FERYADI/Philip Roth ✦ 101/2 BÖLÜMDE DÜNYA TARİHİ/Julian Barnes ✦ SUNİ TENEFFÜS/Ricardo Piglia ✦ MANŞ ÖTESİ/Julian Barnes ✦ ADA/Aldous Huxley ✦ GÜLÜN MUCİZESİ/Jean Genet ✦ MÖSYÖ/Jean-Philippe Toussaint ✦ ÇİÇEKLERİN MERYEM ANASI/Jean Genet ✦ BAŞUCU OĞLANI/Alison Fell ✦ YARATIK/John Fowles ✦ SENİ SEVMİYORUM/Julian Barnes ✦ ZENCİLER/Jean Genet ✦ TÜNEL/Ernesto Sábato ✦ KARA PRENS/Iris Murdoch ✦ KARNINDAN KONUŞANIN ÖYKÜSÜ/Pauline Melville ✦ TANRI'NIN AĞZINDAN EVRENİN HİKAYESİ/Franco Ferrucci ✦ HAYATIN VE AŞKIN YASALARI/Connie Palmen ✦ KAHRAMANLAR VE MEZARLAR/Ernesto Sábato ✦ KAYNAK VE ÇALI/Michel Tournier ✦ CENNETE BİR KOŞU/J.G. Ballard ✦ DIŞI ADAM/Joanna Russ ✦ FLAUBERT'İN PAPAĞANI/Julian Barnes ✦ ALDATMA/Philip Roth ✦ KOKAİN GECELERİ/J.G. Ballard ✦ ACABA NASIL?/Samuel Beckett ✦ MANTISSA/John Fowles ✦ KOLEKSİYONCU/John Fowles ✦ BENJAMİN: DAR GEÇİTTEKİ AYDIN/Jay Parini ✦ METEORLAR/Michel Tournier ✦ ARKADAŞLIK/Connie Palmen ✦ AŞK VESÂİRE/Julian Barnes ✦ SIRIUSTAN GELEN KURBAĞA/Tom Robbins ✦ BAYAN GULLIVER CÜCELER ÜLKESİNDE/Alison Fell ✦ GELECEKTEN ANILAR/William Morris ✦ BENİMLE TANISILMADAN ÖNCE/Julian Barnes ✦ İNGİLTERE İNGİLTERE YE KARŞI/Julian Barnes ✦ İYİ İŞ/David Lodge ✦ YİTİK RUHLAR IRMAĞI/Connie Palmen ✦ TERAPİ/David Lodge ✦ ÖLÜRKEN/Jim Crace ✦ GÜZELLİK HIRSIZLARI/Pascal Bruckner ✦ SÜPER KENT/J.G. Ballard ✦ SİSKA BACAKLAR/Tom Robbins ✦ BETON ADA/J.G. Ballard ✦ İLK AŞK, SON TÖRENLER/Ian McEwan ✦ GILLES İLE JEANNE/Michel Tournier ✦ BİR KOMÜNİSTLE EVLENDİM/Philip Roth ✦

Arkadaşım ve editörüm
Veronica Geng'e
1941-1997

Çok şarkılar dinledim memleketimde –
Neşeli şarkılar, acılı şarkılar.
Ama bunlardan biri kazındı
belleğimin derinliklerine:
Sıradan işçinin şarkısıdır bu.

Ekh, kaldır sopayı,
Heyamola!
Safları sıklaştırın,
Heyamola!

– “Dubinuşka”, bir Rus halk şarkısı.
1940'lı yıllarda Sovyet Ordu Korosu ve
Bandosu tarafından söylenmiş ve kayıt
edilmiştir.

Ira Ringold'un ağabeyi, Murray, lisede ilk İngilizce öğretmenimdi. Ira'yla ilişki kurmam onun sayesinde olmuştu. 1946 yılında Murray, Bulge Savaşı'nda 17. Hava İndirme Tümeni'ndeki askerlik görevinden yeni dönmüştü; 1945 Mart ayında, Avrupa savaşının sonunun başlangıç işaretini veren ünlü Ren nehri atlayışını yapmıştı. O günlerde aksi, atılgan, kel kafalı bir adamdı ve Ira kadar uzun boylu olmasa da, tepemizde sürekli cin gibi dolanan uzun bacaklı ve atletik biriydi. Konuşması, ifade bakımından ayrıntılı ve entelektüel bakımdan neredeyse tehditkârken, tavrı ve duruşu bütünüyle doğaldı. Tutkusu, karatahtada cümleleri titizlikle öğelerine ayırırken yaptığı gibi titizliğini yitirmeden, değindiğimiz her konuyu ana öğelerine ayırarak açıklamak, netleştirmek, anlamamızı sağlamaktı. Özel yeteneğiye, soru sormayı eğ-

lence haline getirmesi, okuyup yazdıklarımızı, kendine özgü açıklıkla, katı bir biçimde çözümlendiğinde ve yüksek sesle ayrıntılara girdiğinde bile güçlü bir anlatı büyüsu saçmasıydı.

Kas gücünün ve dikkat çekici zekâsının yanında, Bay Ringold kendisiyle birlikte sınıfa, öğretmenin görgü kurallarına uymanın zihinsel gelişimle bir alakası olmadığını daha yeni anlayacak, ehlileşmiş, saygıdeğer kılınmış çocuklar için düşünmeden vahiy gibi gelen bir kendiliğindenlik havası taşırdı. Verdiğiniz yanıt doğru olmadığında, bir karatahta silgisini size doğru fırlatması onun hoşnutlukla hayal ettiğinden daha önemliydi. Ya da değildi belki de. Belki Bay Ringold, benim gibi çocukların öğrenmesi gereken şeyin yalnızca kendilerini nasıl açıkça ifade edip, ağız dalaşları için daha zekice yanıtlar edinmesi değil; aynı zamanda aptallık etmeden nasıl haylaz olunacağını, nasıl fazlasıyla iyi gizlenilmeyeceği ya da fazlasıyla terbiyeli olunmayacağı, erkeksi şiddetin en çok zeki çocukları sindiren kurumsal doğruluktan nasıl azat edilmeye başlanması olduğunu çok iyi biliyordu.

Cinsel anlamda, Murray Ringold gibi erkek bir lise öğretmenin gücünü – dindarlıkla ıslah edilmemiş eril otoriteyi – hissederdiniz, bağlı olduğu ilkeler açısından ise, karakersiz Amerikan gayesinde onu yüceltmek yolunda kaybolmamış, okulun kadın öğretmenlerinin aksine, başka her işi yapabilecekken, hayatının işi olarak bize ait olmayı seçen Murray Ringold gibi bir lise öğretmenin meslek aşkını hissederdiniz. Gün boyunca tek istediği etkileyecebileceği genç insanlarla ilgilenmekti, hayatta en büyük zevki ise onların yanıtlarından alırdı.

Onun sınıftaki cesur tarzının benim özgürlük anlayışımın oluşmasında bıraktığı etki o zamanlar belirgin değildi; hiçbir çocuk, okul, öğretmenler ya da kendisi hakkında öyle düşünmezdi. Ancak, toplumsal bağımsızlık için duymaya başladığım özlem bir şekilde Murray örneğiyle beslenmiş olsa gerek; Temmuz 1997’de, 1950 yılında liseden mezun olduğumdan beri ilk kez, artık doksan yaşında olan, ancak gözle görülür biçimde, kendini gülünç duruma düşürmeden ya da şişirme oyunculığa sapmadan, öğrencileri için “Umrumda bile değil,” şeklindeki isyankâr düsturun canlı örneği olmayı, kanunları çiğnemek için Al Capone olmak gerekmediğini –*düşünmenin* yeterli olduğunu– onlara öğretmeyi gerçekçi bir biçimde görev bilen öğretmen olarak kalmış Murray’le tesadüfen karşılaştığımda bunu ona söyledim. “İnsan toplumunda” diye öğretmişti bize Bay Ringold, “düşünmek en büyük ihlâl”. Parmak eklemleriyle masasına vurarak kelimeleri heceleyip “E-leş-ti-

rel dü-şün-ce” demişti Bay Ringold, “-işte en büyük yıkım.” Murray’e, onun gibi erkeksi bir adamdan erken yaşta bunları duymanın, -bunların *canlı örneğini* görmenin- makul, önemli ve özgür olmak için yanıp tutuşan taşralı, korunan, yüce gönüllü bir lise öğrencisi olarak, yarım yamalak anlayarak da olsa, sımsıkı tutduğum yetişkinliğe giden yolda en değerli ipucunu verdiğini söyledim.

Murray, sırası gelince, erkek kardeşinin özel yaşamı konusunda, Ira öleli otuz yıldan fazla olmasına rağmen, zaman zaman kafasında ölçüp biçtiği farsla dolu o vahim talihsizlik hakkında bir yeniyetme olarak, bilmediğim ve bilemeyeceğim her şeyi anlattı. “O yıllarda binlerce Amerikalı yıkıma uğradı. Politik kazalar, tarihi kazalar, inançları yüzünden,” dedi Murray. “Ama başka birinin Ira gibi mahvolduğunu anımsamıyorum. Mahvı için kendisinin seçtiği yer büyük Amerikan savaş meydanı değildi. İdeolojiye, politikaya ve tarihe rağmen, gerçek bir felaket özünde her zaman kişisel bir *bathos*,^{*} belki de. İnsanları önemsiz hale getiren herhangi bir başarısızlık yüzünden yaşama itiraz edemezsiniz. Yaşamın bir insanın önemini zorla elinden alıp, kibri bütünüyle kırmak için kullandığı yöntemler karşısında şapka çıkarılmalı.”

Murray, sorduğumda, *kendi* öneminin nasıl zorla kendisinden alındığını anlattı. Hikâyenin genelini biliyordum ancak, 1954 yılında liseden mezun olduktan sonra askerlik görevime başladığımdan ve yıllarca Newark yöresinde olmadığımdan, Murray de politik ateşten gömlediği 1955 mayısına kadar giymemiş olduğundan, ayrıntıların çok azına vâkıftım. Murray’in hikâyesiyle başladık ve yemeğe kalmasını istediğimde, ilişkimizin daha mahrem bir safhaya kaydığını, kardeşi hakkında açık açık konuşmaya devam etmesinde bir yanlışlık olmayacağını benimle aynı zamanda hissetmeye başladığında akşam olmak üzereydi.

Yaşadığım yer New England’ın batısında bir yerlerde, Athena adında küçük bir üniversitede yaşlılar için haftalık yaz programları açılır. Murray, “Milenyumda Shakespeare” olarak gösterişli bir ad verilmiş kursa doksanda bir öğrenci olarak yazılmıştı. Geldiği pazar günü -onu tanıyamamama rağmen, onun beni tanınması büyük şanstı- onunla şehirde karşılaşmam ve altı akşamımızı birlikte geçirmemiz işte böyle oldu. Geçmiş bu kez, kendi sorunlarını gerektiğinden bir saniye bile daha fazla düşünmeme konusunda hünerli, zamanını ciddi bir konudan başka bir şeyden söz etmekle harcamayan çok ihtiyar bir adam şeklinde bugünde canlandı. Gözle görülür inatçılığı, kişiliğine taş gibi sağlam

* (Gr.) Aşırı duygusallık. (y.h.n.)

bir bütünlük veriyordu ve zamanın eski atletik fiziğini radikal bir şekilde törpülemesine karşın, bu böyleydi. O bildik açıklık ve titizliğiyle konuşurken Murray'e bakarak, şöyle düşündüm: İşte insan yaşamı. Dayanıklılık burada.

1955 yılında, komünist olduğu için Ira'nın radyodan kara listeye alınmasından hemen hemen dört yıl sonra, dört gün sürecek duruşmalar için Newark'a geldiğinde Amerika'ya Karşı Etkinlikler Kurulları Meclisi ile işbirliği yapmayı reddettiği için Murray, Eğitim Kurulu tarafından öğretmenlik görevinden atılmıştı. Görevine iade edildi, ama eyalet yüksek mahkemesinin 5'e 4'lük kararıyla sonuçlanan altı yıllık hukuki bir mücadelenin ardından, bu altı yıl boyunca elektrikli süpürge satıcısı olarak ailesini geçindirmek için kazandığı para çıkarıldıktan sonra, bir geri ödemeye görevine iade edildi.

"Ne yapacağımı bilmediğin zaman," dedi Murray, gülümseyerek, "Elektrikli süpürge satarsın. Kapı kapı. Kirby elektrikli süpürgeleri. Dolu bir kül tablasını halının üstüne boşaltırsın. Sonra, elektrikli süpürgeyle onlar için temizlersin. Bütün evi onlar için elektrikli süpürgeyle temizlersin. Bu şey işte böyle satılıyor. Benim zamanımda New Jersey'deki evlerin yarısını elektrikli süpürgeyle temizledim. Bak Nathan, bir yığın iyi dilekçim oldu. Sürekli sağlık giderleri olan bir eşim ve bir çocuğum vardı. Ancak, oldukça iyi iş yapıyordum ve bir sürü insana elektrikli süpürge sattım. Omurgasındaki soruna rağmen Doris işe geri döndü. Hastane laboratuvarındaki işine döndü. Kan testleri yaptı. Sonunda laboratuvarı işletmeye başladı. O günlerde teknik personel ile tıp bilimi arasında ayırım yapılmıyordu ve Doris bütün işleri yapıyordu: kan alıyor, ölçümünü yapıyordu. Mikroskopta çok sabırlı ve titizdi. İyi eğitilmişti. Dikkatli. Yanlış yapmamaya özen gösteren. Bilgili. Tam karşı sokağımızdaki, Beth Israel Hastanesi'nden eve gelir, laboratuvar giysisiyle akşam yemeği hazırlardı. Salata sosu laboratuvar kaplarında sofraya getirilen tanıdığım tek aile bizimkiydi. Erlenmeyer kabı. Kahvelerimizi pipetle karıştırırdık. Cam eşyalarımızın tümü laboratuvar dandı. Tabanımız delikken, Doris iki yakamızı bir araya getirdi. Birlikteyken üstesinden gelebiliyorduk."

"Peki Ira'nın kardeşi olduğu için mi peşine takıldılar?" diye sordum. "Ben hep öyle olduğunu varsaydım."

"Bunu kesin olarak söyleyemem. Ira öyle düşünüyordu. Belki de, hiçbir zaman bir öğretmenden beklenen biçimde davranmadığım için peşime düştüler. Belki Ira olmasaydı bile peşime düşeceklerdi. Fişek

gibi harekete geçtim, Nathan. Mesleğimin saygınlığını sağlamak için şevkle yanıp tutuşuyordum. Her şeyden çok onları pirelendiren şey bu olabilir. Öğretmenliğe ilk başladığımda nasıl bir aşağılanmaya uğradım, bilemezsin. Çocuk muamelesi görmek. Üstlerin ne derse, kanun oydu. Sorgusuz sualsiz. Şu saatte burada olacaksın, giriş-çıkış çizelgesini zamanında imzalayacaksın. Okulda uzun saatler geçireceksin. Sözleşimde olmamasına rağmen, öğleden sonra ve akşam görevleri için çağrılacaksın. Her türlü angarya. Alnına kara çalınmış gibi hissederdin.

“Kendimi sendikamızı örgütlemeye verdim. Hızla komite liderliğine, yönetim kurulu görevlerine yükseldim. Sözümü sakınmazdım – kabul ediyorum, zaman zaman, düşünmeden konuştum. Bütün yanıtları bildiğimi düşünüyordum. Ancak, öğretmenlerin saygı görmeleriyle ilgileniyordum – emekleri karşılığında saygı görmeleri ve yeterli ücret almaları vs. Öğretmenlerin ücret, çalışma koşulları, tazminat gibi daha birçok sorunları vardı.

“Eğitim Müdürü’yle arkadaş sayılmazdık. Onun müdürlüğe yükselmesini engelleyecek harekette önemli rol oynamıştım. Başka bir adamı destekledim ve o kaybetti. İşte bu kancığa muhalefet ettiğimi hiç gizlemediğim için cesaretimden nefret etti. Ve 1955’de balta indi. Kent merkezindeki Federal Bina’ya, Amerika’ya Karşı Etkinlikler Kurulları Meclisi’nin bir toplantısına çağırıldım. İfade vermek için. Başkan sıradan bir adamdı. İki komite üyesi daha onunla birlikte gelmişti. Üçü avukatlarıyla birlikte Washington’dan geldi. Newark şehrindeki her şeyde komünist etkisini soruşturuyorlardı. Ancak öncelikle işçi sınıfı ve eğitim kurumlarına “partinin sızması” dedikleri şeyi soruşturuyorlardı. Bu duruşmalar bütün ülkeye yayıldı – Detroit, Chicago. Geldiğini biliyorduk. Kaçınılmazdı. Biz öğretmenlere bir günde, son gün, Mayıs ayında bir perşembe günü, işi bıraktırdılar.

“Beş dakika ifade verdim. ‘Şimdi ya da herhangi bir zaman?..’ Yanıtlamayı reddettim. ‘Peki, neden yanıtlamıyorsun?’ dediler. ‘Saklayacak bir şeyin yok. Neden temize çıkmıyorsun? Yalnızca bilgi istiyoruz. Sadece bunun için buradayız. Biz kanunları yazıyoruz. Ceza veren bir organ değiliz.’ Vesaire vesaire. Ama Amerikan Anayasası’ndan anladığım kadarıyla benim politik inançlarım onları hiç ilgilendirmezdi. Onlara söylediğim de buydu – ‘Sizi hiç ilgilendirmez.’

“Hafta başında, Ira’nın Chicago’daki eski sendikası Elektrik İşçileri Birliği’nin peşine düşmüşlerdi. Pazartesi akşamı, binlerce Elektrik İşçileri Birliği üyesi kiralık otobüslerle New York’tan kurul üyelerinin

kaldığı Robert Treat Oteli önünde gösteri yapmak üzere gelmişti. *Star-Ledger* gazetesi göstericilerin görüntüsünü ‘Kongre soruşturmasına düşman güçlerin istilası’ olarak tanımladı. Anayasa’da belirtilen haklarca garanti altına alınan yasal bir gösteri olarak değil de, Hitler’in Polonya’yı ya da Çekoslovakya’yı *işgali* gibi gösterilmişti. Kurullar Meclisi’ndeki Kongre üyelerinden biri –gözlemindeki gizli Amerika karşıtlığından hiç utanıp sıkılmadan–, göstericilerden çoğunun İspanyolca şarkı söylediklerine, bunun ise taşıdıkları pankartların anlamlarını bilmediklerinin, Komünist Parti’nin cahil ‘ahmak’ları olduklarının bir delili olduğuna basın dikkatini çekiyordu. Newark polisinde ‘yıkıcı güçler’in peşindeki ‘birimler’ tarafından gözlem altına alınmaları onu cesaretlendiriyordu. Otobüs kervanı New York’a doğru Hudson County’den geçtikten sonra, oradaki kimi etkili polislerin şöyle söylendiği duyuldu, ‘Onların Kızıl olduklarını bilseydim, binlercesini içeri tıkarırdım.’ Perşembe günü ilk olarak sorgulanmak zorunda kaldığımda, yerel hava ve basında çıkanlar bu şekildeydi.

“Beş dakikamın sonuna doğru, işbirliği yapmayı reddetmem karşısında başkan, benim gibi eğitilmiş ve akıllı birinin, kurulun bilmek istediklerini söyleyerek bu ülkenin güvenliğine yardımcı olmaya gönülsüz olmasından hayal kırıklığına uğradığını söyledi. Bunu sessizlikle karşıladım. Ağzımdan çıkan tek saldırgan söz o piçlerden birinin yaklaşım da ‘Bayım, sizin sadakatınızı sorguluyorum,’ demesiyle çıktı. Ona şöyle dedim, ‘Ben de sizinkini sorguluyorum.’ Başkan, kurul üyelerinden herhangi birine tekrar ‘hakaret etmem’ halinde beni dışarı attıracağını söyledi. ‘Burada oturup,’ dedi, ‘Senin zırvalarını ve hakaretlerini dinlemek zorunda değiliz.’ ‘Ben de,’ dedim, ‘*sizin* hakaretlerinizi oturup dinlemek zorunda değilim, Bay Başkan.’ Bu yeterince kötüydü. Avukatım, hemen sesimi kesmemi fısıldadı. Bu duruşmamın sonuydu. Çıkamama izin verildi.

“Sandalyemden kalkmış giderken, Temsilciler Meclisi üyelerinden biri, sınırim beni aşağılayarak kışkırtmak için, arımdan seslendi – ‘Sovyet resmi politikasını öğretmek için lanet komünist yeminine uymak zorundayken, nasıl oluyor da maaşın vergi mükelleflerinin parasıyla ödeniyor? Nasıl oluyor da başına buyruk biri olup da komünistlerin dikte ettiklerini öğretebiliyorsun? Neden partiden çıkıp izlediğin yoldan dönmüyorsun? Sizden rica ediyorum – Amerikan hayat tarzına dönün!’

“Ama yemi yutmadım tabii. Öğrettiklerimin kompozisyon ve edebiyattan başka herhangi bir şeyin dikte ettirdikleriyle alakası olmadığını ona söylemedim elbette, eninde sonunda, ne söylediğim ya da söylemediğim çok da önemli değildi sanki: Yalaka herif, o akşam Sports Final baskısında, *Newark News* gazetesinin birinci sayfasındaki sürmanşet haberde, ‘Kızıl Sorgulamada İnatçı Tanık’ ve hemen altında da “AKEKM Newark’lı öğretmene ‘Senin zırvalarını dinlemek zorunda değiliz,’ dedi” şeklinde yer alıyordu.

“O sırada, kurul üyelerinden biri, New York Eyaleti’nden Temsilciler Meclisi üyesi Bryden Grant’ti. Grantleri hatırlarsın, Bryden ve Katrina. Amerikalılar her yerde Grantleri hatırlar. Ringoldlar, Grantler için Rosenberglere. Bu güzel sosyetik oğlan, bu beş para etmez, ahlâksız kişi, ailemizi az kalsın mahvediyordu. Peki, neden biliyor musun? Çünkü, bir gece Grant ve eşi, Batı On Birinci Cadde’de Ira ve Eve’in verdiği bir partideydiler ve Ira, yalnızca kendisine has bir tarzda, Grant’in üzerine gitti. Grant, Wernher von Braun’un ahbabıydı, ya da Ira öyle sanıyordu. Ira onu bir güzel benzetti. Grant, Ira’nın sinirlerini bozacak türden, zenginler sınıfından yozlaşmış biriydi – tabii çıplak gözle bakınca. Eşi bayanların bir nefeste tükettikleri şu popüler aşk hikâyelerinden yazıyordu, Grant ise o zaman hâlâ *Journal-American*’da köşe yazarıydı. Ira’ya göre Grant, pohpohlanmış imtiyazın insan şekline bürünmüş haliydi. Ona katlanamıyordu. Grant’in her hareketi onu hasta ediyor, siyaseti ise iğrendiriyordu.

“Gürültülü, büyük bir rezalet koptu. Ira, bağırıp çağırıyor, Grant’e hakaretler savuruyordu. Ira hayatının geri kalan bölümünde Grantlerin bizden aldıkları intikamın o gece başladığını iddia etti. Ira’nın kendini kamufle etmeden gösterme âdeti vardı. Olduğu gibi görünen, kimseye minnet etmeyen, lafını sakınmayan biriydi. Onun senin için çekici oluşu bu yüzden. Ancak bu aynı zamanda onu düşmanlarına karşı itici yapıyordu. Grant de onun düşmanlarından biriydi. Didişme üç dakika sürdü. Ama Ira’ya göre o üç dakika onun ve benim kaderimi çizmişti. 1938’in en çok satan kitabı *Eloise ve Abelard* ve 1942’nin en çok satan kitabı *Galileo’nun Tutkusu* kitaplarının yazarının eşi olması bir yana, Ulysses S. Grant’in torununu, bir Harvard mezununu, bir William Randolph Hearst çalışanını aşağılamıştı. Bizim için olay bundan ibaretti. İşimiz bitmişti: Ira, toplum önünde Bryden Grant’e hakaret ederek, yalnızca kocanın kusursuz kimliğine değil, eşin de söndürülemez haklı çıkma isteğine meydan okumuştun.

“Şimdiyse, bunun her şeyi açıkladığından emin değilim. Ama emin olmamam, Grant’ın iktidarını kullanma konusundaki vurdumduymazlığında Nixon’ın çetesinden daha aşağı kalmaması yüzünden değil. Temsilciler Meclisi’ne girmeden önce, haftada üç defa biraz Broadway ve Hollywood’dan, biraz da lekelediği Eleanor Roosevelt’den bahsettiği *Journal-American*’daki o dedikodu sütununu yazıyordu. Grant’ın kamu hizmet kariyeri işte böyle başladı. Ona Amerika’ya Karşı Etkinlikler Kurulları Meclisi’nde öyle yüksek mevki verilmesinin nedeni de işte bu. Dedikodu bugün olduğu gibi büyük bir iş haline gelmeden önce dedikodu yazarıydı. En başından beri, büyük öncülerin altın çağında oradaydı. Cholly Knickerbocker, Winchell ile Ed Sullivan, Earl Wilson da vardı. Damon Runyon vardı. Bob Considine vardı. Hedda Hopper vardı. Bryden Grant ise çetenin *snob*’uydu, sokak dövüşçüsü ya da aşağı tabakadan değildi. Sardi’nin yerine veya Brown Derby’ye ya da Stillman’s Jimnastik Salonu’na takılan, hızlı konuşabilen ve içeriden biri değil, Racquet Club’a takılan güruha göre aristokrat biriydi.

“Grant işe ‘Grant’ın Fısıltı Gazetesi’ adlı bir sütunla başladı. Hatırlarsan, neredeyse Nixon’ın Beyaz Saray personel başdanışmanı oluyordu. Meclis Üyesi Grant, Nixon’ın gözdelelerinden. Nixon gibi Amerika’ya Karşı Etkinlikler Kurulları Meclisi’nde bulundu. Nixon’ın Beyaz Saray’daki gözdağıyla razı etme işlerinin çoğunu yaptı. Yeni Nixon yönetiminin Grant’ın adını 1968 yılında personel başdanışmanı olarak ortaya çıkardığını hatırlıyorum. Ne yazık ki sonradan vazgeçtiler. Nixon’ın verdiği en kötü karar. Haldeman yerine bu ısmarlama yazı yazan asilzadeyi Watergate skandalını örtbas etme operasyonunun başına getirmenin politik avantajını kavramış olsaydı, Grant’ın kariyeri demir parmaklıklar arkasında son bulabilirdi. Bryden Grant kodeste, Mitchell ve Ehrlichman’ın hücrelerinin arasındaki bir hücrede. Grant’ın Mezarı. Ama asla öyle olmadı.

“Beyaz Saray kayıtlarında Nixon’ın Grant’e düzdüğü övgüleri duyabilirsin. Orada kopyaları duruyor. ‘Bryden’in yüreği doğru yerde,’ diyor başkan Haldeman’a. ‘O sıkı biri. Her şeyi yapacak. Her şeyi diyorum.’ Haldeman’a yönetimin düşmanlarıyla nasıl baş edeceğini Grant’ın düsturuyla anlatıyor: ‘Onları basın kanalıyla yok edin.’ Sonra, kusursuz karalama yapmaktan ve alev alev yakan iftiralar atmaktan incecik hazlar alan başkan hayran hayran ekliyor: ‘Bryden’in katil içgüdüleri var. Kimse daha iyi bir iş çıkaramaz.’